

Eva Maria Staal

De vondeling

2020 Prometheus Amsterdam

*'En toen hij zo groot was dat zijn oren
boven de rand van Kangoeroes buidel
uitstaken, waren het geen dunne leerachtige
vleermuisoren meer, maar zachte wollen
kangoeroe-oortjes.'*

J.R.

*'But I love you,'
said the knife
to the wound.*

Auteur onbekend

*Je nooit, nooit meer
zien, dat is misschien
het minst eindig, want
ik dicht me bij je
ver van jou*

Iris Le Rütte

Agnes

Het ziekbed van mijn vader vergeet ik niet snel. Hij smolt gewoon weg. Zijn vaardigheden zonken als kiezels naar de diepte: de macht over zijn sluitspier, de beheersing van zijn kringspier en de zeggenschap over zijn tong. Alles verdween, en zo snel: vierentachtig jaar leven verdampte in geen tijd. Hij werd broodmager, en op het laatst was hij een en al knoken. Daarop had de zwaartekracht gewacht. Geruisloos ontfutselde die de losse toebehoren. Zijn trouwring gleed af, zijn kunstgebit viel eruit. Alles lag op de grond; de schoonmaaksters vonden het bij het vegen. Wat er van hem overschoot verwelkte onder onze handen en we konden niets doen. Alleen maar kijken hoe hij door de nacht probeerde te zwemmen.

Mijn moeder bleef hoopvol. Ze hield zijn dood op afstand door appeltaart voor hem te bakken. In de extra tijd die mijn broer Bart en ik aan haar besteedden werden ook wij aan het schillen en kneden gezet. Achter onze rug kroop de herfst voorbij.

Toen op een middag de rozijnen op waren begon mijn moeder te huilen en haastte Bart zich door de storm naar de winkel om nieuwe te halen. En omdat hij mijn moeder zo niet wilde zien, besloot hij meteen ook voldoende bakmeel, kaneel en appels in te slaan. Suiker had ze altijd wel in huis.

‘Je vader hoeft het van mij niet met een vorkje te eten, met een lepeltje mag ook. Hij vindt het de laatste tijd heerlijk als ik hem voer,’ sprak mijn moeder.

Zo zag zij dat. Ik wist weinig van mijn vader, maar wel dat hij niet gevoerd wilde worden. Liever kneep hij het lepeltje waarmee je dat probeerde voor je ogen tot iets waar je nooit meer van

kon happen. Hij deed niets dat hij niet wilde.

Ooit was hij, volgens mijn moeder, twee seizoenen lang de beste doelman in de eredivisie. Op zaterdagdagen scheurde hij de wielerveer rond op een Norton waarvan hij de gashendel vastzette om met zijn hielen op het stuur meiden te imponeren. Daar moesten foto's van zijn, maar die had hij nooit laten zien want hij was geen opschepper. Nu reageerde hij gedwee. Als mijn moeder op zijn wang klopte, opende hij zijn mond.

'Goed zo, lieverd. Kijk eens wat ik hier heb?'

Op de dagen dat hij te apathisch was om zijn mond open te doen kwam dat volgens haar doordat hij te lang niets lekkers gekregen had. Dan wrikte ze zijn dorre lippen van elkaar en duwde een flinke hap taart naar binnen.

Een paar keer ging dat goed. Tot afgelopen vrijdag. Wat moet een mens met een mond vol taart als er bijna geen speeksel, geen slikreflex en geen slokdarmperistaltiek meer is? Dan ligt verstikking op de loer. Maar ook toen mijn vader de laatste kruimel had opgehoest, konden Bart en ik mijn moeder maar met moeite laten stoppen met voeren. Niet eten bestaat niet in haar wereld. Wie niet wil eten is volgens haar ten dode opgeschreven.

'Ja,' zeiden wij. 'Ja, mama, dat klopt.'

Toen vielen we alle vier stil. Wij in de hoop dat ze onze boodschap begrepen had, zij in de hoop dat zij ons verkeerd verstaan had, en mijn vader omdat hij doodop was.

De dag daarop kookte ik een varkenspoot met prei en spliterwten. Ik beende de poot uit en gooide het vlees terug in de soep. Buiten waaide het takken.

'Waar ben jij nou mee bezig?' vroeg Bart.

Ik zette de staafmixer in de pan. 'Erwtensoepplikt makkelijker weg dan taart,' zei ik.

'Serieus? Nu nog? Dat is toch veel te machtig voor hem?'

'Ja, nou,' zei ik, 'ik vond het lullig gisteren, voor haar. Dood gaat hij heus wel. Maar zij wil het nog even uitstellen. En hij was altijd gek op snert. En hij is wel mijn vader.'

‘Fijne klus voor de nachtzuster ook.’

‘Hij draagt een luier, Bart. En dan nog: het is hun werk.’

Mijn dochter Lima kwam binnen. Vorige maand heeft ze haar rijbewijs gehaald. Een jaar na mijn scheiding van Ewald is ze hier ingetrokken. Ze snoof, stak haar duim op naar de pan, en verdween naar boven.

Mijn vader at goed van de snert. Hij smakte erbij en de soep gleeed moeiteloos naar binnen. Mijn moeders tevreden gezicht was het enige wat telde.

Pas op de laatste middag voor hij in coma raakte besepte mijn moeder waar het uiteindelijk allemaal heen ging. Ik zag haar schrik, het rekenen.

‘Hoelang heeft mijn man, denkt u, nog te leven?’ vroeg ze aan mensen die het weten konden, maar niemand zei het.

We stonden met zijn drieën rond zijn bed. Toen sloep hij gewoon nog. Voor het eerst lag hij rustig. Terwijl we lang en stil naar hem keken, opende hij zijn ogen. Wat zag hij? Hij had erg veel tijd nodig om het handjevol gehavende rekruten op het slagveld van zijn brein in stelling te brengen. Wij kregen ruimschoots gelegenheid om zijn verval in ogenschouw te nemen. Hij was van een vorstelijke leeuw veranderd in een lammergier zonder veren. Zijn neus stak als een snavel uit boven zijn gebitsloze mond en zijn oogjes waren net kopspelden. Plotseling sperde hij ze open en trok er een grimas over dat vogelgezichtje. Hij probeerde nadrukkelijk iets te zeggen. Zijn handen gingen richting Bart. Zijn mond ging open en er kwam gefluister uit.

‘Hij zegt geloof ik “Bart”’, zei mijn broer met verstikte stem. ‘Dag papa, dag ouwe.’

Mijn vader kon zijn hoofd niet meer draaien. Hij zag alleen degeene die recht voor hem stond. Hij grijsde naar Bart en groette hem daarmee, misschien wel voor het laatst, en misschien wel inniger dan bij diens geboorte.

Toen voltrok zich een tweede wonder. Zijn ogen zochten mijn

moeder, zijn Janna. Bart duwde haar zachtjes naar voren. Mijn moeder boog zich voorover.

‘Dag gozer,’ zei ze.

Hij keek haar aan en graaide met gelige nagels naar de vinger met haar trouwring. Hij keek onafgebroken naar die ring en kauwde net zo lang op geluidloze tekst tot al het speeksel in zijn mondhoeken wit was geworden.

Je kon zijn lichaam ruiken. Oesterachtig, niet vers meer, een geur die al meer van de overkant dan van hier was. Voorzichtig trok mijn moeder haar hand los. Mijn vaders handen legde ze voorzichtig terug op de katoenen deken. Toen schoof ze mij zijn blikveld in.

‘Hier is Agnes, lieverd,’ fluisterde ze.

‘Dag Jopie Slim, dag Sinatra,’ zei ik. Mijn vader trok zijn knieën op en staarde uitgeblust naar het plafond.

De lucht buiten was grijs, met hoge snelheid trokken er wolken over. Herfstbladeren wervelden tegen het raam. Het was al bijna avond.

Zo stonden we nog een tijdje bij hem, elk met onze herinneringen aan hem en ik als enige met de zekerheid dat ik niet door hem was gezien.

‘Kom,’ zei Bart.

Ze stapten al in de lift toen ik ineens zei: ‘Gaan jullie maar vast. Ik kom zo.’

Toen ik de kamer in rende sloep hij alweer. Ik tikte dwingend tegen zijn voorhoofd. Hij schrok wakker.

‘Papa? Ik ben Agnes,’ zei ik. ‘Je dochter. Je dochter. Agnes.’

Er bestaat een foto van een stralende dag in Ouddorp waar mijn vader me de zon laat aanraken door mij lachend boven zijn hoofd te gooien en daarna op te vangen. Achter het windscherm ruist de Noordzee en voor het windscherm besuikert de wind onze broodjes vruchtenhagel. Mijn vader draagt hoge gympen en een wollen trui. Hij is gebruind, gespierd en verwaaid, als een Spaanse matroos. Ik kraai het uit. Bart zit op een felgekleurde strandbal.

Op mijn vierde verhuisden wij naar een stad die ver van zee lag, naar een etage die slecht bereikbaar was voor de zon. De foto raakte ik kwijt. Als ik die vaker samen met mijn vader had bekeken, stond ik hier nu niet te bedelen.

‘Papa? Hoor je me? Ik ben het, Agnes.’

Maar er gebeurde niets, zijn ogen vielen weer dicht.

Met een gemoed zo zwaar alsof het een totaal rampzalig verlopen leven torste, stapte ik vijf minuten later bij mijn broer en mijn moeder in de auto.

Thuis op de eettafel lag Lima’s kookschrift. Er stonden maar vijf recepten in. Ik draaide het schrift om en opende het aan de onbeschreven achterkant, de kant vol lege bladzijden. Ik pakte de bijbehorende pen en schreef: ‘En toen gebeurde het: papa zag me. Hij lachte, legde zijn vingers op mijn gezicht, en ademde mijn koosnaam. Het leek alsof hij mij opnieuw opgooidde om de zon aan te raken.’

Die nacht, terwijl Lima in de kamer naast mij al sliep, luisterde ik zittend op mijn bedrand in het duister naar de stilte, die zo drukkend was dat ze in mijn oren begon rond te zingen. Bij de gratie van het donker zag niemand hoe oud en moe ik was, en dat ik een slaapdeuk in mijn haar had. Overdag, in het licht waarmee anderen en spiegels me konden zien, presenteerde ik mezelf als een acceptabele verschijning op leeftijd, met behulp van haarlak, lipstick en opgetrokken mondhoeken. Nu sjoerde ik een grijze trui over mijn bleke schouders, haakte mijn leesbril aan de v-hals en daalde houterig de trap af. Op de tast telde ik alle treden, om toch nog bijna de laatste te missen. Het licht van de straatlantaarn bescheen de eettafel. Ik schoof aan, wreef langdurig over mijn gezicht en zette uiteindelijk mijn bril op om Lima’s kookschrift door te bladeren. Er stonden tapasrecepten in, en wat losse opmerkingen over van alles en nog wat, en dan die ene regel over mijn vader. Natuurlijk had ik gewoon moeten gaan slapen. Maar in plaats daarvan rommelde ik in de la en vond een potlood waarmee ik eerst een poos tegen mijn tanden tikte, voordat ik die bewuste regel doorstreepte.

Boven aan een schone bladzijde typte ik de naam van mijn vader, Joop, alsof hij het was die sprak.

De dag voor ik bewusteloos raakte stonden er drie mensen rond mijn bed. Ik herkende hen maar half, en ik had geen idee wat ze daar deden. Mijn heldere verstand was verkleefd tot een groezelige bonk klei, waarvan geen enkel potje meer te bakken viel.

Zeg ik nu.

‘Joop, lieverd, heb je pijn?’ fluisterde de oudste van het drietal. Het was allemaal nogal hopeloos. ‘Wat denk jij, Bart? Heeft je vader pijn? Hij trekt zijn knieën zo hoog op. En zijn borstkas is zo ingevallen.’

Dat soort gezeik.

‘Het hoort erbij, mama,’ antwoordde de ander, een man.

De laatste van de drie zei niets. Om die laatste persoon gaat het.

Nog even stonden ze alle drie aan mijn bed. Toen waren ze alle drie verdwenen. Weer later was ik alleen in de kamer met die derde persoon. Het was een vrouw van rond de vijftig en ze hield haar gezicht behoorlijk dicht bij het mijne. Ze tikte hard op mijn voorhoofd, en vroeg om iets wat ik haar niet kon geven.

In de schemer gaf ik mij aan de storm. En aan de zee. Al dagen rook het in die kamer naar alg en schelpdieren.

Toen ik snakkend naar adem kopje-onder ging, begreep ik het: alles gebeurt onder het oppervlak. Dat inzicht beheerste me volledig. Ik hoorde boven mijn hoofd de loodzware golven breken en probeerde brak water weg te slikken.

Alles. Onder het oppervlak.

In de eindeloze dagen daarvoor, als ik tijdens het bezoeken mijn ogen op de zwarte oceaan buiten richtte, fluisterde er altijd wel iemand van die drie mensen: ‘Wat ziet hij in godsnaam op die snelweg?’

Het was de tengere Poolse verpleegster, Aniela, die mij in coma aantrof. Haar vriendje had voor de avond ervoor twee bio-

scoopkaartjes geritseld en dus had zij haar avonddienst van die dag geruild met de daaropvolgende ochtenddienst. Aniela is een tien, maar toch zou ik haar nooit hebben geneukt. Neuken is prima, neuken is geil, maar zelf had ik altijd genoeg aan mijn vrouw. Ik hield meer van Janna dan van mijzelf. Janna was mijn redding.

Terwijl Aniela met de zakdoek van haar vriendje tegen haar ogen huilde om de film stak in mijn kamer de wind op. Denk ik. Ik weet het niet helemaal zeker. De bries zwol aan tot een orkaan, een tornado, in elk geval tot iets wat dodelijk kan uitpakken voor een bewusteloze.

Ik knipperde met mijn ogen en nog geen tel later vlogen er zeven continenten om mijn oren en werd ik opgetild en meegeleid, het geraas in. Om mij heen verwaaiden vrachtschepen, baby's, mortiergranaten en oceanen, terwijl ik mij opkrulde als een foetus om niet door het staal van iets wat ooit een poort was geraakt te worden, en mijn positie in de chaos probeerde te bepalen, wat totaal zinloos was. Waar ik Engels schreeuwde brulde men Russisch terug, waar ik Duits bulderde kreeg ik antwoord in het Chinees. Juist toen ik uit wanhoop wilde overschakelen op handgebaren sneed de wind mijn vingers af, en die verdwenen samen met mijn hoofdhaar en lippen in de slurf van de tornado.

Ze wekken je hier om halfzeven. Aniela kwam mijn kamer in, zette de kom pap op het nachtkastje, zei twee keer mijn naam en schoof het laken weg. Toen snelde ze de kamer uit.

Aniela is lief. Ze heeft prachtige tieten, maar ze is vooral erg aardig. Zij begrijpt mij, net als Janna, mijn vrouw. We zijn alle drie uit hetzelfde hout gesneden. Zelfs toen alleen het geluid van de oerzee mijn verkleefde hersens nog bereikte bleef ze plaatjes van Zoot Sims en Sinatra voor me draaien. Toen iemand erwtensoeep meebracht omdat ik niets meer lustte maar nog wel die soep, heeft Aniela, zonder daar moeilijk over te doen, de nacht daarop mijn bed drie keer verschoond. Niet dat ik daar iets van heb gemerkt. Pas nu ik zo dicht bij de dood ben weet ik het, begrijp ik het: alles gebeurt onder het oppervlak. Alles.

Ik las het niet terug. Ik was te moe en ik schaamde me voor wat ik hier zat te doen. Wie dacht ik wel dat ik was? Mijn vaders stem was niet van mij. De plotselinge honger naar zijn taal en het opschrijven van al die onzin had gewerkt als een vreetkick: eenmaal bevredigd voelde ik me schuldig. En hoe langer ik over dat schuldgevoel probeerde na te denken, of over hoe kneedbaar je een werkelijkheid mag beschouwen, hoe slaperiger ik werd. Dus klom ik de trap maar weer op, kroop met trui en al terug in bed en viel bijna meteen in slaap. Het schrift lag toen al onder in mijn nachtkastje. Ik hoorde nog net het begin van stortregen tegen mijn raam. Mijn laatste gedachte gold de vele schuin vallende druppels die de lichtbundel van de straatlantaarn doorsneden en waarvan de reflecties als geluidloze schaduwvlekjes van de eettafel stroomden.

Lima

Opa Joop ligt in coma. Geen verrassing. Hij is oud en ziek. Echt zielig: hij ligt daar maar in dat ziekenhuis. Hij kan niks meer en hij weet niks meer. Hij heeft niks meer aan zijn leven. Dan kun je toch beter doodgaan? En zelfs daar moet hij nu op wachten. Mama vond het beter als ik niet ging kijken, ze probeert me opa's worsteling te besparen. Maar als je zoveel ziet als ik weet je dat worstelen erbij hoort.

Ik ben bijna twintig nu, dus eigenlijk zijn opa en ik elkaar een beetje misgelopen. Mijn moeder kreeg mij laat en toen was hij dus al oud. Ik bedoel: net toen mijn hersens begonnen met denken hielden die van hem er een beetje mee op. Het was met mijn liefde voor opa een beetje als met de liefde voor je dier: je vindt het fijn dat je dier er is, maar je kunt er niet echt mee praten. En je weet ook dat het meestal eerder doodgaat dan jij. En als het dan doodgaat, mis je het vooral omdat het er eerst altijd was. Je ziet die lege voerbak, die tennisbal in de mand en je weet dat er iets voorgoed voorbij is. En dan komen die tranen vanzelf. Datzelfde heb ik als ik denk aan hoe mijn opa o-benig naast onze auto mee hobbelde tot we de straat uit waren en hij naar mij zwaaide tot hij een stipje was geworden. Of als ik denk aan hoe hij voor het slapengaan het verhaal vertelde van Kangoeroe en Vleermuisbaby.

Maar hoe hij nou precies was weet ik niet. De verhalen die mijn moeder over hem vertelde ken ik. Maar hoewel mijn moeder nooit iets lelijks over hem zei, begreep ik wel dat ze vaak ruzie met hem had. Misschien pasten ze niet bij elkaar. Dat kan. Het gebeurt. Dat je familie bent maar niet bij elkaar past. Dat het bloed niet wil men-

gen, dat de een olie is en de ander water. Dat je het blijft proberen omdat het moet van anderen, of omdat je per se wilt houden van je familie maar dat het wringt.

Mijn opa schijnt vaak te hebben gemopperd. Op zijn broer, mijn oudoom Bertus, die zijn eigen kinderen sloeg. Of op de Duitsers. Mijn opa had een hekel aan Duitsers. Kwam dat door de oorlog? Of had hij aan alle buitenlanders een hekel? Soms denk ik: wat vond hij van mij? Want ik ben ook een buitenlander. Ik kom uit China. Agnes en Ewald hebben mij geadopteerd. Negentien jaar geleden ben ik als baby neergelegd achter een struik, bij de dierentuin van Chengdu, met de navelstreng en nageboorte er nog aan. Ik lag daar gewikkeld in een oude krant, bij min tien graden. Het is mijn verhaal en hoe ik het ook vertel, zelfs de langste versie duurt maar tien seconden. Vondeling, oude krant, dierentuin, navelstreng, vrieskou. Mijn verhaal is mijn opgeheven hand. Ik vertel het je als je te snel te dichtbij komt, of gewoon als ik je niet mag. Ik vertel het en jij loopt netjes achteruit, omdat je schrikt van mij en mijn verhaal. En in de tijd dat jij nog geschrokken bent, bekijk ik van een afstandje of je wel te vertrouwen bent.

Mijn moeder heeft verdriet om haar vader. Ze hebben het vast hun hele leven goed bedoeld, allebei. Bijna iedereen bedoelt alles goed en toch pakt het vaak verkeerd uit.

Agnes

Lima slaapt door alles heen omdat ze soms niet anders kan. Links is ze doof. Zodra ze op haar goede oor ligt, rechts, hoort ze niets meer. Dat is handig bij het inslapen, omdat haar slaapkamer boven een straat ligt waar studenten tot laat lallend of kotsend doorheen fietsen, maar onhandig wanneer ze voor school tijdig moet opstaan, omdat ze soms de wekker niet hoort rinkelen.

In China, toen ik haar net één dag had en nog niet wist dat ze doof zou worden, probeerde ik hyperventilerend te bedenken hoe ik van haar af kon komen. Naast mij sliep Ewald als een os.

Acht jaar had ik de tijd gehad om me voor te bereiden op het moederschap, en nu lag ik hier, op mijn vijfendertigste, in een nachtelijk Chinees zwart gat, met op twee meter afstand mijn kind, en ik wilde haar niet meer. Misschien kon ik haar gewoon teruggeven. Kon Ewald dat regelen?

Over die adoptie: elke Nederlander die het lukt om een buitenlandse baby te adopteren verdient een eremedaille.

Toen Ewald en ik kapot waren na de zoveelste mislukte ivf-behandeling stortte ik me op mijn werk. Maar hoe vaak ik me ook overgaf aan zware reizen en uitputtende buitenlandse onderhandelingen: thuis bleven de geboortekaartjes binnenstromen. Een ervan was van Lotty en Geertjan. Lotty had mij als laatste van haar zwangerschap verteld. Mijn ongewenste kinderloosheid werd altijd als een hete aardappel overgegooid tussen de zwangere vrouwen om me heen. Sommige vriendinnen vertelden het mij juist als eerste.

‘Weet je man het al?’ vroeg ik wel eens, en dan wisten ze niet of ze mochten lachen.

Maar als zo’n baby er dan eenmaal was werd er toch altijd een beetje vreemd tegen aangekeken als ik niet binnen een paar dagen kwam opdraven.

Showtime dus. Lotty zat rechtop in bed, kussens in haar rug. Als een Barnevelder kip waakte ze over haar pas uitgekomen ei, dat zich aan haar voeteneind in een smaakvol roze wiegje bevond. Het was een gaaf kuiken. Het keek mij met heldere ogen aan en ik merkte dat het ermee zat dat het bij Lotty terecht was gekomen in plaats van bij mij.

Dat spijt mij ook, dacht ik. En ik denk hierbij trouwens aan alle baby’s die de weg naar mijn baarmoeder niet kunnen vinden.

‘Lief hè?’ zei Lotty.

Twee weken later begon Ewald over adoptie. Ik voelde er niets voor. De volgende dag liep een inwitte vrouw mij op straat tegemoet, met aan elke hand een donkerbruin kind. Ik zeg het zo omdat haar witheid de donkere huidskleur van de kinderen versterkte; het vormde een verpletterend contrast. De daaropvolgende inschatting duurde een nanoseconde: de bloedeigen kinderen van deze vrouw en de donkerste man op aarde zouden lichter van kleur zijn uitgepakt dan deze twee. Veel lichter. Het kon niet anders: een Afrikaanse moeder had deze kinderen ter adoptie afgestaan, en nu waren ze van de witte vrouw. Het drietal kwam dichterbij. Opeens stonden we tegenover elkaar. De vrouw was witter dan Marilyn Monroe, met lichtblauwe ogen. Wat moest ik vragen? Mijn natuurlijke lomphed zou van alles platwalsen, en de vrouw en haar kinderen op het hart trappen. Ze zou niet langer blijven staan, en dat terwijl ik dringend iets moest vragen, zeer dringend, omdat elk antwoord van haar het licht aan het eind van mijn tunnel kon betekenen, het gat in onze doornenhaag, mijn laatste kans. Zo stonden we te zwijgen en ik werd panisch bij de gedachte dat ze zou vragen of ik opzij wilde gaan, panisch omdat ik de juiste woorden niet vond. Maar ze zei

eenvoudig: ‘Gambia. En als u zelf een papiertje heeft, dan heb ik een pen.’

En terwijl haar handen die van de kinderen even loslieten om kort in het voorvak van haar handtas te grabbelen, vond ik een oude kassabon in mijn jaszak. Daar schreef ze haar naam en telefoonnummer op. Glimlachend stak ze haar hand uit. Ik nam de bon aan.

Ze zei: ‘Belt u mij zodra u eraan toe bent.’

We zaten in mijn ouderlijk huis aan tafel, mijn moeder en ik. Aan mijn voeten snurkte Boender de bouwvier. Mijn vader zat in de kroeg te klaverjassen.

‘Kan ik houden van het kind van een ander?’ vroeg ik.

Je zou denken dat ik het antwoord zelf wel kon geven, maar bij de gedachte aan een adoptiekind kreeg ik nooit een beeld. De gedachte aan een adoptiekind riep verwachtingen noch verlangen op.

Dacht ik daarentegen aan een kind van onszelf, dan zag ik muzikaal begaafde kleuters voor me, zittend aan piano’s, of fietsend naar vioolles. Ik voelde ouderlijke blijdschap over uitmuntende schoolprestaties. Ik zag regenpijpen waarlangs pubers naar beneden klauterden ondanks ons uitgaansverbod. Ik zag ons struise schoonkinderen verwelkomen met kerst. Ewalds kleinkinderen zouden jongens zijn van wie de motoriek op oerniveau strookte met die van zijn familie. Mijn kleinkinderen zouden meisjes zijn, levendige schoonheden, wetenschappers of actrices in de dop. Voor de mogelijke ontvangenis van een embryo dat alle slechte eigenschappen van Ewald en mij in zich verenigde sloot ik mijn ogen. Dat het verwekken van een kind één groot genetisch kansspel was betrof naar mijn mening alleen dat adoptiekind.

‘Jij?’ zei mijn moeder. ‘Houden van het kind van een ander? Lieverd, je vader zegt altijd: “Agnes kan niet eens een dood plantje weggoeien. Als ze had gekund had ze Boender borstvoeding gegeven.”’

Ewald en ik vroegen een adoptiewachtnummer aan bij het ministerie van Justitie en meteen daarop moesten we een paar duizend

gulden overmaken, maar er gebeurde twee jaar niets.

Toen kregen we de psychologische test toegestuurd.

De test vroeg twintig pagina's lang steeds hetzelfde in steeds andere bewoordingen.

Waarom wilt u kinderen?

Wat doet u als uw kind ongehoorzaam is?

Staat u bij uw vrienden en partner bekend als iemand die goed kan luisteren?

Geef een voorbeeld.

Hoe reageert u in conflictsituaties?

Bent u voor of tegen lijfstraf?

Denkt u dat u tot lijfstraf zou overgaan indien uw kind in uw ogen ongehoorzaam is?

Bent u goed in het oplossen van conflicten? Motiveer.

Wat is de reden van uw kinderwens?

Waarom wilt u kinderen?

Wat lijkt u de toegevoegde waarde van het ouderschap?

Vooraf de vraag naar de reden dat we kinderen wilden werd ons tijdens de procedure zo vaak gesteld dat we hem uiteindelijk niet meer konden beantwoorden, omdat we het ons zelf ook begonnen af te vragen. Wie namelijk echt over die vraag nadenkt, wil geen kinderen meer.

Ik testte of iemand over die vraag had nagedacht.

'Een gezin lijkt ons gewoon leuk,' zeiden mijn vrienden bij de komst van het eerste kind meestal. En bij de zwangerschap van de tweede: 'Het lijkt ons leuk voor onze eerste.' Verder kwamen ze nooit.

We ontvingen een aanbeveling van de Raad van de Kinderbescherming en een jaar later ontvingen Ewald en ik een uitnodiging om ons in te schrijven voor de VIA-cursus, die voorlichting zou geven over interlandelijke adoptie. Niet dat er iets vrijblijvends aan was: van echtparen die zich te laat aanmeldden of weigerden deel te nemen, werd de adoptieprocedure opgeschort. Dat gebeurde ook bij

een stel dat onverhoopt zwanger raakte in de cursusperiode. De lesdata lagen vast en wie was verhinderd werd helemaal achter aan de procedure geplaatst wegens 'gebrek aan motivatie'. De kosten voor de verplichte voorlichting bedroegen zestienhonderd gulden en moesten vooraf worden voldaan.

Op een uiterst zonnige ochtend in mei betraden Ewald en ik een beschimmeld schoolgebouw in Utrecht-West. De schoolplee stonk er naar de dunne stront van zenuwachtige aspirant-ouders. Er was een fonteintje met een kraantje en een goor zeebakje, alles op kleuterhoogte. Samen met zeven andere echtparen moesten we in een kring gaan zitten. Twee sociaal werksters waren leidster. Ze droegen felgekleurde wollen sjaals en hadden allebei een schuifspeldje in hun haar. Zo kwamen ze in elk geval op me over. De ene heette Anja en de andere Margreet, of zoiets.

'Welkom bij de VIA-cursus,' zei Margreet. 'Weten jullie waar de afkorting VIA voor staat?'

Ja, dat wisten we al lang.

'VIA betekent Voorlichting Interlandelijke Adoptie. Jullie zijn hier omdat jullie een kindje uit het buitenland willen adopteren. Maar daar kleven nogal wat bezwaren aan en wij zijn hier om uit te leggen wat de nadelen van interlandelijke adoptie zijn, zodat jullie straks allemaal goed doordrongen zijn van waar je eigenlijk voor kiest.'

Toen nam Anja het woord.

'Allereerst wil ik jullie namen horen. Ik heb hier een presentielijst en als ik je aanwijs zeg je je naam, je geboortedatum en je woonplaats.'

Wie gaat dit overleven? dacht ik. Ewald, wist ik meteen. Want Ewald geeft nooit op. Ewald schaatst met twee gebroken enkels de Elfstedentocht uit, bij min veertig graden. En ik hoor bij Ewald, ik moet vooral ook nu bij Ewald willen horen. Maar je zag die middag meteen wie zouden afhaken. Dat waren de nu al hangende schouderders die het dode gewicht van vernedering en bangmakerij niet konden dragen.